

Για να ακουστεί η φωνή τους!

«Μένουμε σπίτι»;

«Κρατάμε αποστάσεις»;

«Πλένουμε τα χέρια μας»;

«Τα μαθήματα συνεχίζονται διαδικτυακά»;

Από τα τέλη Μαρτίου 2020 λόγω του COVID-19 η ζωή μας άλλαξε. Ανάμεσα σε άλλα, κλειστήκαμε σπίτια μας, πλέναμε τα χέρια μας συνεχώς (για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα!), κρατούσαμε αποστάσεις και οι μαθητές κλήθηκαν να συνεχίσουν τα μαθήματά τους εξ αποστάσεως μέσα από διαδικτυακές πλατφόρμες.

Όμως τι να σημαίνει το «μένουμε σπίτι» για εκείνα τα παιδιά που μένουν σε «κέντρα φιλοξενίας» προσφύγων ή σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων; Τι να σημαίνει το «κρατάμε αποστάσεις», όταν τόσοι άνθρωποι στριμώχνονται σε κοντέινερ; Τι να σημαίνει το «πλένουμε τα χέρια μας συχνά για πολλή ώρα» για τους πρόσφυγες που κάνουν ουρά μπροστά σε μια βρύση; Τι να σημαίνει το «τα μαθήματα συνεχίζονται διαδικτυακά» για μαθητές που δεν έχουν ηλεκτρονικό υπολογιστή, όταν όλη η οικογένεια μοιράζεται ένα κινητό, που δεν «πιάνει σήμα» στον χώρο που διαμένουν και τα δεδομένα κινητής τηλεφωνίας κοστίζουν;

Θέλοντας να διερευνήσουμε πώς βιώνουν τα παιδιά αυτά την καραντίνα και τον νέο εγκλεισμό, ποιες οι αγώνιες, οι φόβοι και τα όνειρά τους, απευθύναμε πρόσκληση σε έφηβους πρόσφυγες (αγόρια και κορίτσια), που διαμένουν σε διάφορες δομές φιλοξενίας σε όλη τη χώρα για να συμμετάσχουν σε διαδικτυακά εργαστήρια γραφής.

Ενώ η **ιδέα** της διοργάνωσης εργαστηρίων γραφής ήρθε εύκολα, καθώς ήδη υπήρχε η προηγούμενη εμπειρία από τη δράση «Μονόηχοι από το Αιγαίο» (2016), η υλοποίησή της έμοιαζε πολύ δύσκολη, καθώς όλη έπρεπε να οργανωθούν και να πραγματοποιηθούν σε μικρό χρονικό διάστημα και από απόσταση. Να εντοπιστούν οι έφηβοι που θα ήθελαν να παρακολουθήσουν μια σειρά διαδικτυακών μαθημάτων γραφής και να εξασφαλιστεί η συναίνεση γονέων και κηδεμόνων. Να βρεθούν οι εμπυχωτές-δάσκαλοι των εργαστηρίων που θα οργανώσουν αυτά τα διαδικτυακά μαθήματα, καθώς και οι απαραίτητοι διερμηνείς για πολλαπλές διαφορετικές γλώσσες. Να επιλεγεί η κατάλληλη διαδικτυακή πλατφόρμα και να εξασφαλιστεί η τεχνική υποστήριξη των παιδιών (κινητά, τάμπλετ, κάρτες δεδομένων κ.ά.). Να φτιαχτεί ένα πρόγραμμα, το οποίο να μπορέσει να τηρηθεί από πολλούς ανθρώπους, που ζουν σε διαφορετικά σημεία της χώρας σε συνθήκες καραντίνας.

Στην Α' φάση της δράσης, **κατά την προετοιμασία** (Απρίλιος 2020), η κινητοποίηση ήταν τεράστια, καθώς πρωτίστως έπρεπε να βρεθούν οι ενήλικες που θα λειτουργούσαν ως «**σύνδεσμοι**» ανάμεσα στους οργανωτές και τους εφήβους. Σε αυτό βοήθησε σημαντικά η υπάρχουσα δικτύωση ανθρώπων και φορέων μέσω του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (ΠΔΘΕ). Εκπαιδευτικοί μέλη του ΠΔΘΕ, Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων, στελέχη της Δημόσιας Εκπαίδευσης, της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και στελέχη ΜΚΟ αγκάλιασαν την ιδέα και έκαναν ο καθένας και η καθεμιά ό,τι περνούσε από τα χέρια τους, ώστε να ξεκινήσουν τα διαδικτυακά εργαστήρια γραφής στις 30 Απριλίου 2020. Η συμβολή αυτών των «συνδέσμων» ήταν τεράστια στο όλο εγχείρημα, καθώς εντόπισαν τους εφήβους που επιθυμούσαν να πάρουν μέρος, έβρισκαν προβλήματα τεχνολογίας και επικοινωνίας, χώρου, διερμηνέων κ.ά.

Στη Β΄ φάση της δράσης, 30 Απριλίου έως 18 Μαΐου 2020, είκοσι τέσσερεις (24) έφηβοι πρόσφυγες (9 αγόρια και 15 κορίτσια), που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα, ηλικίας 13 έως 19 ετών, με διαφορετικές καταβολές και καταγωγές, όπως από Αφγανιστάν, Αίγυπτο, Ιράν, Βελουχιστάν του Πακιστάν, πολίτες Συρίας, Καμερούν και Μπενίν, Κούρδοι Συρίας και Σομαλοί χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες και συμμετείχαν σε 15 συνολικά **διαδικτυακά εργαστήρια γραφής**, τα οποία εμπύχωσαν τρεις συγγραφείς. Οι έφηβοι διέμεναν σε Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων (στα Διαβατά Θεσσαλονίκης, στη Φιλιππιάδα, στο Καρά Τεπέ Λέσβου και στη Μαθακάσα), σε Δομές Φιλοξενίας ασυνόδευτων παιδιών (ξενώνες ή διαμερίσματα ημι-αυτόνομης διαβίωσης) σε Πάτρα, Δράμα, Αθήνα και Λέσβο και σε διαμερίσματα του προγράμματος ΕΣΤΙΑ σε Καρδίτσα και Τρίπολη. Τα διαδικτυακά εργαστήρια υποστηρίχθηκαν παράλληλα και από έξι διερμηνείς (Φαρσί, Αραβικά, Γαλλικά, Σομάλι, Αγγλικά) και 18 ενήλικες (εκπαιδευτικούς, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά.), οι οποίοι λειτούργησαν ως «σύνδεσμοι» ανάμεσα στα παιδιά και τους οργανωτές της δράσης. Τα παιδιά μέσα από τα εργαστήρια ενθαρρύνθηκαν να γράψουν στη μητρική τους γλώσσα μικρές ιστορίες, αφηγήσεις, ημερολόγια ή ποιήματα, να ζωγραφίσουν και να ανταλλάξουν σκέψεις και αισθήματα για το πώς βίωσαν τις μέρες της απομόνωσης, τι επιπτώσεις είχε ο περιορισμός στη ζωή τους και πώς επέδρασε αυτή η περίοδος στις προσδοκίες, στις επιδιώξεις, στα εμπόδια και στον αγώνα που δίνουν καθημερινά.

Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο 2020, κατά την Γ΄ φάση της δράσης, συγκεντρώθηκαν τα κείμενα και τα σχέδια των παιδιών προκειμένου να γίνει η **μετάφρασή** τους, να ολοκληρωθεί η τελική επιμέλεια των κειμένων και να πραγματοποιηθεί η **έκδοσή** τους σε δύο γλώσσες (ελληνικά και αγγλικά) σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Οι σκέψεις και τα βιώματα όλων μας από την περίοδο της καραντίνας χαρακτηρίστηκαν από έντονες αντιθέσεις. Περιορισμός, επικοινωνία, απόσταση, έλλειψη, απομόνωση, ελεύθερος χρόνος, μονακτικότητα, εξερεύνηση, σκέψεις, όνειρα, αναστοχασμός, νέα σχέδια είναι από τις πρώτες λέξεις που έρχονται στο μυαλό. Όλα αυτά τα στοιχεία αποτυπώθηκαν με διάφορους τρόπους και στα διαδικτυακά εργαστήρια γραφής από τους έφηβους πρόσφυγες.

Τι άφησε πίσω αυτή η περίοδος και πώς διαμόρφωσε τις σκέψεις, τα συναισθήματα, αλήθια και τη γενικότερη θέαση του κόσμου από εδώ και πέρα; Τι θα φέρει το μέλλον; Ένα ταξίδι; Μια επανένωση με πρόσωπα αγαπημένα; Πρόσβαση στο σχολείο ή το πανεπιστήμιο; Όποια και να είναι αυτά τα όνειρα των παιδιών, το σίγουρο είναι ότι συναντήθηκαν με τα όνειρα όλων μας σχετικά με τη ζωή που θα θέλαμε να ζούμε και πώς αυτή επαναπροσδιορίστηκε τους τελευταίους μήνες.

Για τη συνέχεια ελπίζουμε τα κείμενα των παιδιών να ταξιδέψουν όσο μακριά γίνεται.

Να διαβαστούν είτε ως ένα κομμάτι της παγκόσμιας λογοτεχνίας είτε ως αποσπάσματα προσωπικών μαρτυριών μιας εποχής. Να «ανέβουν στη σκηνή», να τραγουδηθούν, να δώσουν την ευκαιρία για εκπαιδευτικές δράσεις και για αλληλεπίδραση. Ή απλά, να «συναντηθούν» κάπου με εμάς.

Νίκος Γκόβας, Κατερίνα Αλεξιάδη, Νικοιέττα Δημοπούλου

Συντονιστές Δράσης «Μονόηχοι σε καραντίνα»
Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

Ιούλιος 2020